

Στιχ.943-986

Σύνοψη περιεχομένου-Η εμφάνιση της Θεονόης

Η πόρτα του ανακτόρου ξαφνικά ανοίγει και εμφανίζεται η Θεονόη, κάτι που προκαλεί τεράστια αγωνία στην Ελένη. Η Θεονόη εξέρχεται στη σκηνή από την “βασίλειο θύρα” του ανακτόρου συνοδευόμενη από δύο θεραπαινίδες (σκλάβες), στις οποίες δίνει οδηγίες να προβούν στον απαραίτητο εξαγνισμό του αέρα και του εδάφους για να περάσει. Απευθύνεται αρχικά, στην Ελένη, στην οποία αναφέρει την άφιξη του συζύγου της και αμέσως μετά στον ίδιο το Μενέλαο, τον οποίο πληροφορεί ότι τα βάσανα του δε θα τελειώσουν, καθώς είναι αβέβαιη η επιστροφή του στην πατρίδα. Με την προφητική της δύναμη προβλέπει ότι θα γίνει την ίδια μέρα το συμβούλιο των θεών για να αποφασιστεί η τύχη του. Η μέχρι τώρα εχθρική Ήρα θα ταχθεί με το μέρος του, ενώ η Κύπριδα θα προσπαθήσει να εμποδίσει την επιστροφή του, για να μην αποκαλυφθεί ότι κέρδισε το βραβείο της ομορφιάς με το γάμο-φάντασμα του Πάρη. Στη συνέχεια η Θεονόη τονίζει ότι η τύχη του Μενελάου εξαρτάται από την ίδια: αν ακολουθήσει την βούληση της Κύπριδας, τον περιμένει ο θάνατος. Αν αντίθετα ταχθεί στο πλευρό της Ήρας, θα σωθεί, αφού θα αποκρύψει από το Θεοκλύμενο την παρουσία του Μενελάου στην Αίγυπτο. Στο τέλος, ωστόσο, η Θεονόη αποφασίζει να αποκαλύψει την αλήθεια στον αδερφό της, για να μην κινδυνεύσει και η ίδια.

1. Πώς προαναγγέλλεται η εμφάνιση της Θεονόης;

Σύμφωνα με τη σύμβαση της τραγωδίας η άφιξη νέων προσώπων αναγγέλλεται συνήθως από τον κορυφαίο του Χορού. Ο Ευριπίδης εδώ αξιοποιεί τη θεατρική σύμβαση δημιουργώντας παράλληλα μια δραματική κατάσταση: Η Ελένη ακούει τις θύρες να ανοίγουν και χάνει το θάρρος της.

2. Πώς φαντάζεστε ότι αντιδρούν οι δύο σύζυγοι στην εμφάνιση της Θεονόης;

Νιώθουν σύγχυση και πανικό, οι κινήσεις τους είναι γρήγορες και σπασμωδικές στο άνοιγμα της πόρτας. Η Ελένη μιλά με αγωνία και κλιμακούμενη ένταση στη φωνή της.

3. Για ποιους λόγους τονίζεται ιδιαίτερα ο ήχος του ανοίγματος της πόρτας με την επικείμενη εμφάνιση της Θεονόης;

Ο δυνατός θόρυβος δικαιολογείται ως εξής:

Α. πρόκειται για την εξωτερική πόρτα του ανακτόρου με τις βαριές κλειδαριές.

Β. αλληγορικά δηλώνεται το σήμα για την έναρξη ενός μεγάλου αγώνα

Γ. για να τονιστεί η ιδιότητα της Θεονόης ως προφήτισσας.

4. Να περιγράψετε την είσοδο της Θεονόης στη σκηνή.

Η εμφάνιση της Θεονόης είναι εντυπωσιακή, ιεροπρεπής και μυστηριακή. Τα πρώτα λόγια αποτελούν σαφείς οδηγίες. Προπορεύονται δυο θεραπαινίδες της: η μια κρατά δάδα, με την καθάρια φλόγα της οποίας εξαγνίζει το έδαφος από το οποίο θα διαβεί η μάντισσα και η άλλη κρατά θυμιατήρι, το οποίο εξαγνίζει τον αέρα. Οι Αιγύπτιοι συνήθιζαν να καίνε ρητίνη το πρωί και να θυμιάζουν με αυτό την ατμόσφαιρα, για να διαλυθούν οι ατμοί και οι αναθυμιάσεις της νύχτας που πιέζουν το σώμα και προκαλούν βαρυθυμία στην ψυχή. Η ιερή φλόγα της πρώτης θεραπαινίδας πρέπει να μπει ξανά στο ανάκτορο, στην εστία του σπιτιού.

5. Ποια συναισθήματα προκαλεί στους θεατές η εμφάνιση της Θεονόης;

Οι θεατές νιώθουν σεβασμό και φόβο, αγωνιούν για τη στάση που θα κρατήσει η μάντισσα.

6. Πώς δηλώνονται τα συναισθήματα των ηρώων και των θεατών στο κείμενο και με ποιο τρόπο μπορούν να αποδοθούν σκηνοθετικά;

Στους στίχους 942-948 εκφράζονται τα συναισθήματα της Ελένης, η αγωνία και ο φόβος της. Η τελετουργική εμφάνιση της Θεονόης προσδίδει βαρύτητα στα όσα έχει να πει. Με το επιβλητικό της παρουσιαστικό ο Ευριπίδης θέλει να τονίσει ότι από την απόφαση της Θεονόης θα κριθεί το μέλλον των δυο ηρώων. Ο βηματισμός της είναι

αργός και επιβλητικός. Ο φωτισμός είναι χαμηλός, υπάρχει κατάλληλη μουσική επένδυση, ενώ ξεχωριστή θέση έχουν τα αντικείμενα, τα σκηνικά και η ενδυμασία της μάντισσας.

7. Πώς προβάλλεται η κοινωνία των θεών στα λόγια της Θεονόης;

Σύμφωνα με τα λόγια της Θεονόης οι θεοί αποτελούν κοινωνία όμοια με αυτή των ανθρώπων. Συγκαλούν σύσκεψη στον Όλυμπο για να συζητήσουν το θέμα της επιστροφής του Μενελάου στην πατρίδα του και αφήνουν την τελική απόφαση στο Δία. Η Ήρα και η Αφροδίτη διαφωνούν πάνω στο επίμαχο ζήτημα και οι απόψεις που υποστηρίζουν έχουν αφετηρία τα προσωπικά τους πάθη και συμφέροντα. Η Ήρα επιθυμεί την επιστροφή του ζεύγους ώστε να βγει στην επιφάνεια ο γάμος-απάτη του Πάρη, ενώ η Κύπριδα προσπαθεί να την εμποδίσει, ώστε να μην αποκαλυφθεί ότι κέρδισε το βραβείο της ομορφιάς χάρη σε αυτή την απάτη. Ο ανθρωπομορφισμός των θεών είναι έντονος: Η Ήρα αδιαφορεί για το Μενέλαο, θέλει μόνο να εκδικηθεί την Αφροδίτη.

8. Τι αποκαλύπτει η Θεονόη στο Μενέλαο;

Η Θεονόη λέει στο Μενέλαο ότι η τύχη του δεν έχει ακόμα κριθεί. Σήμερα είναι η κρίσιμη μέρα. Στα ουράνια έχουν συγκέντρωση οι θεοί για να αποφασίσουν (έτσι εξασφαλίζεται η ενότητα τόπου και χρόνου). Η Ήρα θέλει το ζεύγος να γυρίσει στη Σπάρτη, ενώ η Αφροδίτη όχι. Η οριστική απόφαση ανήκει στο Δία.

9. Ποιες είναι οι ικανότητες της Θεονόης, όπως φαίνονται στο μονόλογό της;

Η μαντική ικανότητα της Θεονόης γίνεται αισθητή τόσο από την επιτυχία της πρόβλεψη για το ξανασμίξιμο Μενελάου και Ελένης όσο και από τις προβλέψεις σχετικά με τα όσα θα λάβουν χώρα στον Όλυμπο. Η μάντισσα παρουσιάζεται να γνωρίζει τις σκέψεις και τα σχέδια των θεών. Παράλληλα, δείχνει να έχει επίγνωση της δικής της δύναμης, καθώς γνωρίζει ότι η δική της απόφαση θα καθορίσει την τύχη του ζεύγους.

10. Ποια συναισθήματα προκαλεί στους θεατές η απόφαση της Θεονόης;

Η προθυμία της Θεονόης να αποκαλύψει στο Θεοκλύμενο την παρουσία του Μενελάου εντείνει τη δραματική ατμόσφαιρα και δημιουργεί αισθήματα ανησυχίας και αγωνίας. Οι θεατές αντιλαμβάνονται τη δύσκολη πλέον θέση των πρωταγωνιστών και δυσφορούν για την απόφαση της Θεονόης περιμένοντας με αγωνία την εξέλιξη της υπόθεσης.

11. Με βάση τη συμπεριφορά των θεών στα λόγια της Θεονόης αποκαλύπτεται ότι το δικαίο δεν είναι ρυθμιστής των ανθρώπινων πραγμάτων. Πού μπορεί επομένως να ελπίζει ο άνθρωπος;

Στην ευβουλία για την οποία μίλησε ο αγγελιαφόρος, στην ορθή σκέψη και κρίση. Ο Μενέλαος και η Ελένη πρέπει οι ίδιοι να αποφασίσουν για το πώς θα σωθούν. Ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να καθορίσει τη μοίρα του με τη βοήθεια του μυαλού του.

12. Ποιο είναι το δίλημμα της Θεονόης και ποιο το κριτήριο της τελικής της απόφασης;

Αν η Θεονόη αποφασίσει να πει τα πάντα στο Θεοκλύμενο, θα έχει στο πλευρό της την Αφροδίτη, διαφορετικά θα είναι με το μέρος της η Ήρα. Η Θεονόη βρίσκεται ανάμεσα στο προσωπικό συμφέρον και στη δικαιοσύνη. Η απόφασή της έχει να κάνει με τη δική της ασφάλεια και όχι με την ηθική και το δίκαιο.

13. Ποια είναι η σημασία του διλήμματος για το έργο, τη Θεονόη και τους θεατές;

Για το έργο: από τη Θεονόη εξαρτάται αν θα σωθούν οι ήρωες. Επιπλέον, δίνεται μια ηθική διάσταση στο έργο, αφού το δίλημμά της είναι κατεξοχήν ηθικό. Καλείται να επιλέξει ανάμεσα στις προσωπικές αξίες και το ηθικό συμφέρον.

Για τη Θεονόη: Η Θεονόη από μια απόμακρη ιέρεια μετατρέπεται σε μια γυναίκα με αισθήματα, που νιώθει πόνο και βρίσκεται κοντά στην ανθρώπινη φύση.

Για τους θεατές: Οι θεατές αγωνιούν για την απόφαση της Θεονόης. Επιπλέον, προβληματίζονται και οι ίδιοι για το σωστό: αν πρέπει να αποφασίσουμε με βάση τις ηθικές αξίες ή το προσωπικό συμφέρον.

14. Που έγκειται η τραγικότητα της Θεονόης;

Στο ηθικό της δίλημμα: έχει να επιλέξει ανάμεσα στο προσωπικό συμφέρον και στο δίκαιο.

15. Ποιο είναι το ήθος της Θεονόης; (χαρακτηρισμός)

Η Θεονόη δε συγκεντρώνει βέβαια τα γνωρίσματα ενός δραματικού χαρακτήρα και δεν αποτελεί κεντρικό πρόσωπο του έργου. Ο ποιητής δεν ενδιαφέρεται τόσο να φωτίσει την προσωπικότητα της όσο να την χρησιμοποιήσει έντεχνα στην πλοκή του έργου. Η Θεονόη ωστόσο αποτελεί το πρόσωπο από το οποίο εξαρτάται η όλη εξέλιξη του δράματος, ενώ παράλληλα συμβάλλει στην ένταση της δραματικής ατμόσφαιρας. Από τη δική της απόφαση κρίνεται η τύχη του Μενελάου και της Ελένης, όπως φαίνεται και στο στίχο 979. Αξίζει να σημειωθεί ότι η όλη κατάσταση έχει δημιουργήσει ένα σοβαρό ηθικό πρόβλημα στη Θεονόη, η οποία φαίνεται να διστάζει, προτού λάβει την απόφασή της. Έτσι, από απόμακρηθεραπευαίνίδα του θεού, που υπερηφανεύεται για τη μαντική της δύναμη, μετατρέπεται σε μια γυναίκα με ανασφάλειες, γι' αυτό και υπερτερεί μέσα της το ένστικτο της αυτοσυντήρησης και αποφασίζει να μη διακινδυνεύσει η ίδια.

18. Σε ποιον απευθύνεται η Θεονόη στους στ. 985-86;

Δε μπορεί να γίνει εύκολα κατανοητό σε ποιον απευθύνει αυτή την εντολή η Θεονόη. Ίσως απευθύνεται στις γυναίκες του Χορού, αλλά καμιά δεν αντιδρά, είτε γιατί δε θέλουν το κακό της Ελένης, είτε γιατί περιμένουν την ικεσία της Ελένης.

Θεματικές ενότητες:

A. 951-960: η είσοδος της Θεονόης

B. 960-978: οι αποκαλύψεις της Θεονόης στο Μενέλαο

Γ. 978-986: το δίλημμα και η τελική απόφαση

Τρόπος αφήγησης: μονόλογος

Χρόνος: παρόν

Σχολιασμός παράλληλου κειμένου (σελ. 71)

Το απόσπασμα του Παπαδιαμάντη αντιστοιχεί με την εμφάνιση της Θεονόης και των συνοδών της. Οι δυο σκηνές έχουν έντονο θρησκευτικό, μυστηριακό και τελετουργικό στοιχείο. Ο παπα-Φραγκούλης αντιστοιχεί στην μάντισσα Θεονόη και οι γυναίκες που τον συνοδεύουν στις ακολούθους της. Οι συνοδοί και στις δυο περιπτώσεις κρατούν κάποια αντικείμενα και εξαγνίζουν το χώρο.

Στίχοι 987-1042-Ο μονόλογος της Ελένης

Σύνοψη περιεχομένου

Η Ελένη ακούγοντας την απόφαση της Θεονόης τρομαγμένη επιχειρεί να αποτρέψει αυτό το ενδεχόμενο. Πέφτει στα πόδια της Θεονόης και την ικετεύει να τη βοηθήσει να μη στερηθεί τον άντρα της, τον οποίο περίμενε τόσα χρόνια. Επικαλείται την ευσέβειά της και ζητά να μην προβεί για χάρη του αδερφού της σε άδικες πράξεις, τις οποίες οι θεοί απεχθάνονται. Της θυμίζει επίσης ότι ο Ερμής την εμπιστεύθηκε στον Πρωτέα, για να την παραδώσει στον άντρα της. Αν όμως ο Μενέλαος θανατωθεί, δεν είναι δυνατό να αποδοθεί η ίδια ζωντανή σε άνδρα νεκρό. Ο Θεοκλύμενος εξάλλου είναι άδικος, ενώ ο Πρωτέας είναι δίκαιος και η Θεονόη ως ευσεβής μάντισσα, οφείλει να συμμορφωθεί με την επιθυμία του πατέρα της. Της ζητά ακόμη να τη βοηθήσει στην αποκατάσταση της φήμης της, να αποδείξει σε όλους πως υπήρξε τίμια, να παντρεύει την κόρη της που

μέχρι τώρα κανείς δεν παντρεύεται εξαιτίας της και να ζήσει ευτυχισμένη στην πατρίδα της. Η Ελένη τελειώνει τον παρακλητικό της λόγο καλώντας τη Θεονόη να μιμηθεί την ενάρετη συμπεριφορά του πατέρα της.

Θεματικές ενότητες

1. Στ. 987-990: Οι δυστυχίες της Ελένης

2. 991-1019: επίκληση στη δικαιοσύνη

3. 1020-1042: η έσχατη έκκληση

αφηγηματική τεχνική: μονόλογος

1. Τι ζητά η Ελένη από τη Θεονόη και με ποιο τρόπο;

Η Ελένη ζητά από τη Θεονόη να σιωπήσει επιστρατεύοντας συναισθηματικά και λογικά επιχειρήματα. Ο λόγος της είναι φορτισμένος συναισθηματικά και αποκαλύπτει την απελπισία και την ευφροσύνη της Ελένης. Η στάση της είναι ικετευτική.

2. Ποια είναι τα επιχειρήματα της Ελένης και πώς τα κρίνετε;

Συναισθηματικά επιχειρήματα

Α. Τόσα χρόνια περίμενε το Μενέλαο και τώρα που τον βρήκε δεν είναι σωστό να τον χάσει.

Β. Αν η Θεονόη βοηθήσει την Ελένη να σώσει τον άνδρα της, θα βοηθήσει και την ίδια να αποδείξει πως υπήρξε πιστή σύζυγος και δεν ευθύνεται για τις συμφορές των Ελλήνων. Έτσι, θα μπορέσει να ζήσει ευτυχισμένη στην πατρίδα της και να παντρεύει την κόρη της, την οποία κανείς μέχρι τώρα δεν είχε ζητήσει σε γάμο εξαιτίας της λογικά επιχειρήματα

α. Ο Ερμής εμπιστεύτηκε την Ελένη στον Πρωτέα, για να την παραδώσει στο Μενέλαο, όταν εκείνος φθάσει στην Αίγυπτο. Αν αυτός ζούσε θα ακολουθούσε τις υποδείξεις του θεού. Τώρα όμως που πέθανε δε θα πραγματοποιηθεί η επιθυμία του.

Β. Η Θεονόη οφείλει ως μάντισσα να αποδείξει έμπρακτα την ευσέβειά της ακολουθώντας τη θέληση του δίκαιου Πρωτέα και όχι του άδικου Θεοκλύμενου. Η μεγαλύτερη εξάλλου δόξα των παιδιών είναι να μοιάζουν στους ενάρετους γονείς τους.

Τα επιχειρήματα της Ελένης είναι σύμφωνα προς τη γυναικεία φύση της και την επινοητικότητα της. Τα επιχειρήματα της Ελένης είναι πειστικά καθώς εξυψώνει τον εαυτό της και τη Θεονόη και μειώνει το Θεοκλύμενο.

3. Ποιους τρόπους πειθούς χρησιμοποιεί η Ελένη;

- επίκληση στη λογική: παραθέτει λογικά επιχειρήματα με κριτήριο τη δικαιοσύνη.

- επίκληση στο συναίσθημα: η Ελένη αναφέρεται στις δυστυχίες της.

- επίθεση στο ήθος του αντιπάλου: η συμπεριφορά του Θεοκλύμενου δεν είναι σύμφωνη με το δίκαιο.

- επίθεση στο ήθος του ομιλητή και στο ήθος του δέκτη: η Ελένη αναφέρεται στην ακεραιότητα του χαρακτήρα της όσο περίμενε το Μενέλαο, αλλά και στο ανώτερο ήθος της Θεονόης, το οποίο θα αμαυρωθεί αν η μάντισσα αποκαλύψει στον αδελφό της την άφιξη του συζύγου της Ελένης.

4. Ποια κατά τη γνώμη σας είναι τα σημαντικότερα επιχειρήματα της Ελένης;

Τα βασικά της επιχειρήματα έχουν κριτήριο τη δικαιοσύνη και την ευσέβεια και απευθύνονται στο αίσθημα δικαίου της Θεονόης. Στην απόφασή της πρέπει να λάβει υπόψη της τις ηθικές αξίες και την υπόσχεση του πατέρα της Πρωτέα.

5. Ποια άλλα μέσα πειθούς θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει η Ελένη;

Θα μπορούσε να αναφερθεί στην υποδειγματική της συμπεριφορά, να χρησιμοποιήσει παραδείγματα δικαίων ανθρώπων και να τονίσει την ωφέλεια για το Θεοκλύμενο, ο οποίος θα αποφύγει μια άδικη πράξη.

6. Ποια στοιχεία στη ρήση της Ελένης θα μπορούσαν να συγκροτήσουν μια ηθική συμπεριφορά;

Στ. 995-996: Τα αγαθά πρέπει να αποκτώνται με δίκαιο τρόπο.

996-1103: Η ευγνωμοσύνη δεν πρέπει να κερδίζεται με άδικες πράξεις.

1012-1016: Οι επιλογές πρέπει να γίνονται με βάση το δίκαιο.

1035-1042: προτροπή για μίμηση των ενάρετων προγόνων.

Στο λόγο της Ελένης κυριαρχεί το δίκαιο της απόδοσης. Ο Θεοκλύμενος οφείλει να επιστρέψει την Ελένη, γιατί οι θεοί την είχαν εμπιστευθεί στον Πρωτέα, για να την προστατεύσει και να τη δώσει στο σύζυγό της..

7. Ποιες σκοπιμότητες υπηρετεί η ηρωίδα επικαλούμενη αυτόν τον κώδικα;

- να φέρει τη Θεονόη σε αντιπαράθεση με τον αδερφό της.

- να εξασφαλίσει μια απόφαση της Θεονόης σύμφωνα με τις ηθικές αξίες.

- να υπενθυμίσει στη Θεονόη την υπόσχεση του πατέρα της..

8. Τι πιστεύετε ότι σκέφτεται η Θεονόη ακούγοντας τα λόγια της Ελένης;

Δεν είναι πλέον η απόμακρη ιέρεια, αλλά νιώθει περισσότερο γυναίκα και συναισθάνεται τον πόνο της Ελένης και την αγωνία της και βιώνει μέσα της τη σύγκρουση αντίθετων συναισθημάτων.

9. Ποιες σκηνοθετικές πληροφορίες μπορούμε να αντλήσουμε από αυτούς τους στίχους;

Η Ελένη γονατισμένη με υγρά μάτια και σπασμένη φωνή αγγίζει τη Θεονόη. Η Θεονόη πιθανόν να τις κρατά το χέρι και ο Μενέλαος στέκεται κοντά της παρακολουθώντας με αγωνία τη σκηνή, όπως και ο χορός.

10. Ποια συναισθήματα προκαλεί στους θεατές η ικεσία της Ελένης;

Ο σπαραγμός της Ελένης προκαλεί τη συμπάθεια μας και μας αφήνει περιθώρια ελπίδας ότι το ζευγάρι θα σωθεί.

11. Οι στίχοι 1020-1030 θεωρούνται πολιτικός υπαινιγμός για τον Αλκιβιάδη. Τι μπορεί να υπαινίσσονται οι συγκεκριμένοι στίχοι;

Ορισμένοι μελετητές συνδέοντας την τραγωδία Ελένη με τα πολιτικά γεγονότα της εποχής πιστεύουν ότι πίσω από την Ελένη κρύβεται η μορφή του Αλκιβιάδη. Οι δυστυχίες της αντιστοιχούν με τις ταλαιπωρίες του Αλκιβιάδη, όταν κατηγορήθηκε για ιεροσυλία, ενώ βρισκόταν επικεφαλής του αθηναϊκού στόλου στη Σικελία. Όπως και η Ελένη με την επιστροφή της στη Σπάρτη θα αποκαταστήσει το όνομά της, έτσι θα δικαιωθεί και ο Αλκιβιάδης τον οποίο οι Αθηναίοι ανακάλεσαν το 407.

12. Να χαρακτηρίσετε την Ελένη σε αυτούς τους στίχους.

Η Ελένη είναι αγωνίστρια και επίμονη, ξέρει τα όρια της και χρησιμοποιεί την ευφυΐα της για να πετύχει το σκοπό της.

13. Να συγκρίνετε το απόσπασμα από τις Ικέτιδες του Αισχύλου με το λόγο της Ελένης.

Στο έργο του Αισχύλου οι Δαναίδες έχουν φθάσει στο Άργος, για να ζητήσουν από το βασιλιά του να τις δεχτεί στη χώρα του. Ο πατέρας του Δαναός τις συμβουλεύει πώς να συμπεριφερθούν απέναντί του. Όπως και η Ελένη πρέπει να τηρήσουν στάση ικετευτική. Οι Δαναίδες κρατούν κλαδιά ικεσίας, δε γνωρίζουν το πρόσωπο στο οποίο θα απευθυνθούν (ενώ η Ελένη γνωρίζει τη Θεονόη) και ζητούν από το βασιλιά της χώρας να τις δεχτεί στη χώρα του (ενώ η Ελένη θέλει τη βοήθεια της Θεονόης, για να φύγει από την Αίγυπτο).

Προσοχή!!!

Ο Ευριπίδης βάζει τους ήρωές του με τη μορφή ρητορικών λόγων να υποστηρίζουν τις απόψεις τους. Επειδή οι ρήσεις αυτές θυμίζουν δικαστικούς λόγους ονομάστηκαν **αγώνες λόγων**. Ωστόσο, στο λόγο του Μενέλαου που θα ακολοθήσει δεν υπάρχει αντίθεση. Και η Ελένη και ο Μενέλαος στοχεύουν στο ίδιο αποτέλεσμα.

